

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) เป็นการศึกษาถึงลักษณะการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นและปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นของผู้นำชุมชน โดยผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนการดำเนินการวิจัยดังนี้

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัย
2. ตัวแปรที่ศึกษา
3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
4. การสร้างและการหาประสิทธิภาพของเครื่องมือ
5. การเก็บรวบรวมข้อมูล
6. การวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ คือ ผู้นำชุมชน ประกอบด้วยผู้ที่ดำรงตำแหน่งกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล ในพื้นที่ 6 ตำบล ในเขตอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ จำนวนทั้งสิ้น 249 คน ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยจะดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากประชากรทั้งหมด

ตารางที่ 3.1 จำนวนประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ลำดับที่	องค์การบริหารส่วนตำบล	สมาชิก อบต.	กำนัน	ผู้ใหญ่บ้าน	รวม
1	อบต. บางพลีใหญ่	46	1	22	69
2	อบต. บางแก้ว	32	1	15	48
3	อบต. บางโกลน	22	1	10	33
4	อบต. บางปลา	30	1	14	45
5	อบต. ราชาทะเว	30	1	14	45
6	อบต. หนองปรือ	6	1	2	9
รวม		166	6	77	249

ตัวแปรที่ศึกษา

จำแนกตัวแปรที่วิจัยไว้ดังนี้

1. ตัวแปรอิสระ ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ และระยะเวลาที่อาศัยในชุมชน
2. ยุทธศาสตร์การพัฒนา ได้แก่ การพัฒนาทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมภายในชุมชน การเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน การเสริมสร้างการเรียนรู้ของชุมชน
3. ตัวแปรตาม ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของประชาชนในกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับอำนาจหน้าที่ในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล ประกอบด้วย การมีส่วนร่วม ในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา ร่วมตัดสินใจ ร่วมวางแผน ร่วมดำเนินงาน ร่วมติดตามตรวจสอบและประเมินผล และร่วมให้และรับผลประโยชน์จากการดำเนินงาน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามสำหรับผู้นำชุมชนที่เป็นประชากรของการวิจัยมี 1 ฉบับ แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ระยะเวลาที่อาศัยในชุมชน ตำแหน่งผู้นำชุมชน และ ระยะเวลาของการดำรงตำแหน่งผู้นำชุมชน มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist)

ตอนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการพัฒนาท้องถิ่น โดยยึดกรอบแนวคิดในการวิจัยเป็นหลัก แล้วกำหนดหัวข้อคำถามตามยุทธศาสตร์การพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลราชاتهเวะ (ประกาศองค์การบริหารส่วนตำบลราชاتهเวะ, 2551, หน้า 1 – 2) มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) ทั้งหมดจำนวน 60 ข้อ ครอบคลุมการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลทั้ง 5 ยุทธศาสตร์การพัฒนา ได้แก่

1. ยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาสาธารณสุขและโครงสร้างพื้นฐาน จำนวน 9 ข้อ
2. ยุทธศาสตร์ด้านการเสริมสร้างให้ชุมชนเข้มแข็งปลอดภัย และสังคมน่าอยู่ จำนวน 9 ข้อ
3. ยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาภูมิทัศน์ และการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จำนวน 8 ข้อ
4. ยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชากร จำนวน 27 ข้อ
5. ยุทธศาสตร์ด้านการส่งเสริมกิจกรรมเนื่องในโอกาสหรือวันสำคัญต่างๆ และการอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีของท้องถิ่น จำนวน 7 ข้อ

โดยยุทธศาสตร์การพัฒนางองค์การบริหารส่วนตำบลราชاتهเวะทั้ง 5 ด้าน สืบเนื่องจากมาตรา 30 แห่งพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจ ที่กล่าวถึงภารกิจขององค์การบริหารส่วนตำบล (ในบทที่ 2) รวมถึงระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการจัดทำแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2548 ข้อ 30(5) ทั้งนี้ หลักการสร้างแบบสอบถามยึดตามกรอบแนวคิดในการวิจัย แล้วสร้างข้อคำถามให้ครอบคลุมยุทธศาสตร์ทั้ง 5 ด้าน และต้องสอดคล้องกับลักษณะการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนทั้ง 6 ด้าน ได้แก่ ร่วมค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา ร่วมตัดสินใจ ร่วมวางแผน ร่วมดำเนินการ ร่วมติดตาม ตรวจสอบและประเมินผล และร่วมรับผิดชอบต่อผลที่จะเกิดขึ้น

คำถามในตอนที่ 2 จะกำหนดให้ผู้ตอบแบบสอบถามสามารถเลือกตอบได้มากกว่า 1 รายการในข้อเดียวกัน การเลือกคำตอบแต่ละรายการในแต่ละข้อมีความหมายดังนี้

ความหมายของลักษณะการมีส่วนร่วม

การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา หมายถึง ท่านมีส่วนร่วมในการประชุมอภิปราย ซักถาม เสนอความคิดเห็น และวิเคราะห์ถึงลักษณะและสาเหตุของปัญหา

การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ หมายถึง ท่านมีส่วนร่วมในการกำหนดความต้องการร่วมจัดลำดับความสำคัญของความต้องการ และตัดสินใจเลือกโครงการที่จะแก้ไขและพัฒนาชุมชน

การมีส่วนร่วมในการวางแผน หมายถึง ท่านมีส่วนร่วมในการประชุมวางแผนนโยบายจัดทำแผนพัฒนาตำบล และประชุมวางแผนการดำเนินการโครงการของ อบต.

การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ หมายถึง ท่านมีส่วนร่วมในการดำเนินการตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย

การมีส่วนร่วมในการติดตาม ตรวจสอบ ประเมินผล หมายถึง ท่านมีส่วนร่วมในการติดตามความก้าวหน้า ประเมินผลความสำเร็จและวิจารณ์การดำเนินงานหรือโครงการของ อบต. รวมถึงตรวจสอบการใช้จ่ายงบประมาณของ อบต.

การมีส่วนร่วมในการรับผิดชอบต่อผลที่จะเกิดขึ้น หมายถึง ท่านมีส่วนร่วมรับผิดชอบต่อผลที่จะเกิดขึ้นจากการดำเนินงานกิจกรรมหรือโครงการ (ผู้นำชุมชน)

ตอนที่ 3 เป็นคำถามเกี่ยวกับระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบล ราชาทะเว อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ จำแนกตามยุทธศาสตร์การพัฒนาโดยใช้ใช้มาตรประมาณค่า 5 ระดับ ดังนี้ ใช้เกณฑ์ของ เบสท์ (Best, อ้างถึงใน ชัยวัฒน์รุ่งเรืองศรี, 2550 หน้า 139) ในการแปลค่าระดับของปัญหา ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 1.00 – 1.49	แสดงว่า ระดับการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับน้อยที่สุด
คะแนนเฉลี่ย 1.50 – 2.49	แสดงว่า ระดับการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับน้อย
คะแนนเฉลี่ย 2.50 – 3.49	แสดงว่า ระดับการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง
คะแนนเฉลี่ย 3.50 – 4.49	แสดงว่า ระดับการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก
คะแนนเฉลี่ย 4.50 – 5.00	แสดงว่า ระดับการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมากที่สุด

ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ

1. ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง เช่น หนังสือ บทความ ตลอดจนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการพัฒนาท้องถิ่น

2. กำหนดกรอบแนวคิดที่จะใช้เป็นแบบสอบถามในการวิจัย โดยผู้วิจัยสังเคราะห์จากเอกสารรายงานผลการดำเนินงานในรอบปีงบประมาณ 2551 ขององค์การบริหารส่วนตำบลราชาทะเว ที่ยึดหลักการดำเนินงานจากมาตรา 30 แห่งพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจ และระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการจัดทำแผนพัฒนาขององค์กรปกครอง

ส่วนท้องถิ่น พ.ศ.2548 ข้อ 30 (5) ในส่วนของยุทธศาสตร์การพัฒนาสามารถสังเคราะห์ออกเป็น 5 ด้าน ได้แก่

- 2.1 ยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาสาธารณูปโภคและโครงสร้างพื้นฐาน
- 2.2 ยุทธศาสตร์ด้านการเสริมสร้างให้ชุมชนเข้มแข็ง ปลอดภัยและสังคมน่าอยู่
- 2.3 ยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาภูมิทัศน์ และการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- 2.4 ยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชากร
- 2.5 ยุทธศาสตร์ด้านการส่งเสริมกิจกรรมเนื่องในโอกาสหรือวันสำคัญต่างๆ และการอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีของท้องถิ่น

3. สร้างแบบสอบถามให้ครอบคลุมกรอบแนวคิดในการวิจัย โดยขอคำปรึกษาจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

4. นำแบบสอบถามเสนอผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Index of Item – objective : IOC) และความถูกต้องเหมาะสมทางภาษาภาษา ด้านการประเมินผลและด้านเนื้อหา โดยให้คะแนนดังนี้

+1	เมื่อแน่ใจว่าข้อคำถามนั้นสามารถวัดพฤติกรรมนั้นๆ ได้
0	เมื่อไม่แน่ใจว่าข้อคำถามนั้นสามารถวัดพฤติกรรมนั้นๆ ได้
-1	เมื่อแน่ใจว่าข้อคำถามนั้นไม่สามารถวัดพฤติกรรมนั้นๆ ได้

ถ้าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่าน ที่คำนวณได้จากค่าเฉลี่ยได้มากกว่าหรือเท่ากับ 0.50 แสดงว่าข้อคำถามนั้นมีความตรงในสิ่งที่ต้องการวัด แต่ถ้าค่า IOC ต่ำกว่า 0.50 ให้ปรับปรุงข้อคำถามใหม่ (กาญจนา วัฒยา, 2548, หน้า 187-188)

5. นำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิไปทดลองใช้ (try out) กับประชากรที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับประชากรที่ใช้ในการวิจัย ซึ่งเป็นผู้นำชุมชนที่ตั้งถิ่นฐานอยู่ใน อบต. ของอำเภอใกล้เคียงจำนวน 30 คน เพื่อทดสอบความง่ายของแบบสอบถามว่าผู้ตอบเข้าใจตรงกับเนื้อหาและวัตถุประสงค์ที่ผู้วิจัยได้ตั้งไว้หรือไม่

6. นำแบบสอบถามที่ผ่านขั้นตอนการทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่าง (try out) จำนวน 30 คน ในเขตอำเภอเมืองสมุทรปราการมาคำนวณหาค่าความเชื่อมั่น (reliability) โดยหาค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่น ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach) ได้ตัดแปลงมาจากสูตร KR-20 เมื่อปี ค.ศ. 1951 ทั้งนี้เป็นเพราะว่าจะได้ใช้หาความเชื่อมั่นกับเครื่องมือที่ไม่ได้ตรวจให้คะแนน 1 กับ 0 ได้เพราะสูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาเป็นเครื่องมือไม่จำเป็นจะต้องตรวจให้คะแนนเป็น 1 กับ 0 เสมอ

ไปจะตรวจให้คะแนนแต่ละข้อเป็น 3,2,1 หรือ 5,4,3,2,1 ฯลฯ ก็ได้ (ส่วน สายยศ และอังคณา สายยศ, 2536, หน้า 170) สูตรที่ใช้คือ

$$\alpha = \frac{n}{n-1} \left\{ 1 - \frac{\sum S_t^2}{S_i^2} \right\}$$

เมื่อ α คือ ค่าสัมประสิทธิ์ของความเชื่อมั่น

n คือ จำนวนข้อของเครื่องมือ

S_t^2 คือ คะแนนความแปรปรวนเป็นรายข้อ

S_i^2 คือ คะแนนความแปรปรวนของเครื่องมือนี้ทั้งฉบับ

ได้ค่าความเชื่อมั่น = 0.89

7. นำแบบสอบถามมาปรับปรุงข้อความ ตรวจสอบเนื้อหาและความสมบูรณ์ แล้วจึงนำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ไปใช้เก็บข้อมูลจากประชากรที่ใช้ในการวิจัยต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีแนวทางการดำเนินงานเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ผู้วิจัยขอหนังสือราชการจากโครงการบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรีถึงผู้นำชุมชนที่เป็นประชากรของการวิจัย เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถาม

2. ผู้วิจัยเดินทางไปเก็บข้อมูลจากประชากรโดยตรงทุกพื้นที่ที่ทำการวิจัย พร้อมทั้งชี้แจงความมุ่งหมายของการวิจัย แนวทางการตอบแบบสอบถาม ทั้งนี้ ผู้วิจัยจะขอรับแบบสอบถามคืนด้วยตนเอง

3. แบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัยมีจำนวนทั้งสิ้น 249 ฉบับ ได้แบบสอบถามคืน 249 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100.00 จำแนกตามจำนวนประชากร ในพื้นที่เป้าหมายดังนี้

ตารางที่ 3.2 จำนวนประชากรในพื้นที่เป้าหมาย

ลำดับที่	อบต.	จำนวนแบบสอบถาม
1	อบต. บางพลีใหญ่	69
2	อบต. บางแก้ว	48
3	อบต. บางโคลง	33
4	อบต. บางปลา	45
5	อบต. ราชาทะเว	45
6	อบต. หนองปรือ	9
รวม		249

4. ระยะเวลาของการเก็บรวบรวมข้อมูลอยู่ระหว่างวันที่ 15 กรกฎาคม – 1 สิงหาคม พ.ศ. 2552

การวิเคราะห์ข้อมูล

หลังจากที่ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจนเสร็จสิ้น ผู้วิจัยจะนำข้อมูลที่ได้นำมาวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ซึ่งสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล มีดังนี้

1. แบบสอบถามตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ สถิติ การแจกแจงความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) เพื่ออธิบายถึงลักษณะส่วนบุคคลของประชากรที่ศึกษา ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ระยะเวลาที่อาศัยในชุมชน ตำแหน่งผู้นำชุมชน และระยะเวลาของการดำรงตำแหน่งผู้นำชุมชน

2. แบบสอบถามตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการพัฒนาท้องถิ่นวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ สถิติ การแจกแจงความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) เพื่ออธิบายถึงลักษณะการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการพัฒนาท้องถิ่นในแต่ละยุทธศาสตร์การพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบล

3. แบบสอบถามตอนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับเป็นคำถามเกี่ยวกับระดับการมีส่วนร่วมจำแนกตามยุทธศาสตร์การพัฒนา วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่

ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และ ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนน (S.D) เพื่ออธิบายถึงลักษณะการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบล ในแต่ละยุทธศาสตร์การพัฒนา

4. ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน ใช้สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) ได้แก่ ค่าสถิติ t-test และ F-test เพื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ ได้แก่ ปัจจัยส่วนบุคคล และตัวแปรตาม ได้แก่ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบล

มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี